

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 19.11.2025
COM(2025) 835 final

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH
RÅDET**

**STRATEGIN FÖR EN EUROPEISK DATAUNION
FRIGÖRA DATA FÖR AI**

1. Introduktion – Frigöra data för artificiell intelligens

Artificiell intelligens håller på att förändra den globala ekonomin, och EU behöver stora mängder data av hög kvalitet för att kunna konkurrera och främja innovation. Utan sådana data kommer EU inte att kunna bygga starka AI-modeller, optimera hälso- och sjukvården, utveckla energisystemet eller upprätthålla sitt industriella ledarskap. En bättre tillgång till data kommer att vara särskilt avgörande för de små och medelstora företagens möjligheter att utveckla sin verksamhet och upprätthålla sin konkurrenskraft.

EU har lagt en stabil grund för en säker och interoperabel inre marknad för data genom centrala lagstiftningsakter, däribland dataförordningen¹, och investeringar i gemensamma europeiska dataområden². Samtidigt har handlingsplanen för AI-kontinenten³ och strategin för AI-tillämpningar⁴ gett EU förutsättningar att leda utvecklingen och användningen av AI.

Trots detta riskerar EU att stå inför en brist på data för AI-utveckling och en växande geopolitisk konkurrens där data i allt högre grad ses som en strategisk tillgång. En stor mängd värdefulla data förblir oåtkomliga eller underutnyttjade, delvis på grund av komplicerade dataregler, samtidigt som globala konkurrenter passar på att utnyttja dem för att få tekniska och industriella fördelar.

För att underlätta efterlevnaden och öka förutsägbarheten föreslås i det digitala omnibuspaketet att regelverket för data ska förenklas genom en **sammanslagning av fyra rättsakter till en enda sammanhängande ram för data**. För att stödja företagen och förenkla efterlevnaden kommer strategin dessutom att åtföljas av ett **omfattande stödpaket inom ramen för dataförordningen**. Standardvillkor för avtal om molntjänster och en särskild hjälpcentral kommer att hjälpa små och medelstora företag att fullgöra sina skyldigheter, minska den rättsliga komplexiteten och främja innovation. Standardklausuler kommer att användas både i förbindelserna mellan företag och myndigheter och mellan olika företag för att göra det lättare att skapa och dela data genom enklare avtal⁵.

Genom strategin för en europeisk dataunion flyttas fokus från regler till resultat. För att uppnå detta kommer EU att agera på följande tre prioriterade områden:

- **Öka tillgången till data för AI-utveckling**, däribland genom **datalaboratorier** som erbjuder betrodda pseudonymiseringstjänster och samlar dataresurser från offentliga och privata aktörer för att ge företag och forskare dataset av hög kvalitet.

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2854 av den 13 december 2023 om harmoniserade regler för skäligen åtkomst till och användning av data och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv (EU) 2020/1828.

² Europeiska kommissionen, *Commission Staff Working Document on Common European Data Spaces* (inte översatt till svenska), SWD(2024) 21 final, 24.1.2024.

³ Europeiska kommissionen, 2025, handlingsplan för AI-kontinenten. Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén: COM (2025) 165 final. Bryssel: Europeiska kommissionen.

⁴ Europeiska kommissionen, Strategi för AI-tillämpningar, COM(2025) 723 final, Bryssel, 8.10.2025.

⁵ [Updated EU AI model contractual clauses | Public Buyers Community](#).

- **Effektivisera datareglerna** för att göra det lättare för företag och forskare att dela data, däribland genom att **reformera inställningarna för kakor** för att minska användarnas trötthet och samtidigt skydda deras rättigheter.
- **Stärka EU:s globala ställning när det gäller internationella dataflöden** genom att undanröja omotiverade handelshinder, så att europeiska företag kan konkurrera på lika villkor över hela världen.

2. EU-strategin för data (2020–2025)

Genom 2020 års EU-strategi för data⁶ lade EU den rättsliga och institutionella grunden för en säker och rättvis inre marknad för data. Målet var att frigöra potentialen hos data för innovation och tillväxt och samtidigt skydda användarnas rättigheter. Med framväxten av generativ AI och en ökande geopolitisk konkurrens är det emellertid tydligt att EU måste gå vidare från de grunder som har byggts upp.

EU-strategin för data var drivkraften bakom ett antal centrala rättsakter för att skapa förtroende, främja datadelning och klargöra reglerna i hela datavärdekedjan. Genom **dataförvaltningsakten** inrättades mekanismer för tillförlitlig datadelning, samtidigt som förmedlingsverksamheten reglerades. Dessutom infördes en ram för frivilligt utbyte av data mellan företag för ändamål av allmänt intresse (frivillig dataaltruism), och vissa skyddade dataset från den offentliga sektorn gjordes tillgängliga. **Dataförordningen** klargjorde rättigheterna för åtkomst och användning, så att data från anslutna produkter och tjänster kunde frigöras. Slutligen fastställdes i **direktivet om öppna data** och dess genomförandeakt om värdefulla dataset (som tillämpas sedan juni 2024) att vissa dataset från den offentliga sektorn skulle göras öppet tillgängliga utan kostnad och i maskinläsbara format. Ett inkonsekvent genomförande i medlemsstaterna och en osäkerhet kring företagshemligheter kvarstår emellertid som utmaningar i den befintliga rättsliga ramen.

De stödåtgärder som infördes inom ramen för EU-strategin för data omfattar ett samarbete med Europeiska datainnovationsstyrelsen för att samordna medlemsstaternas insatser och en begäran om standardisering för att lägga grunden till en europeisk ram för tillförlitliga data⁷.

⁶ EU:s datastrategi – Att forma EU:s digitala framtid, Publikationsbyrån, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/645928>.

⁷ Europeiska kommissionen, Commission Implementing Decision C(2025) 4135 of 1 July 2025 on a standardisation request to the European standardisation organisations as regards a European Trusted Data Framework in support of Regulation (EU) 2023/2854 of the European Parliament and of the Council 2023/2854 (inte översatt till svenska), tillgängligt på: https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/enorm/mandate/614_en (hämtat den 27 oktober 2025).

För att förverkliga den europeiska inre marknaden för data investerade kommissionen 336 miljoner euro i 14 strategiska gemensamma europeiska dataområden mellan 2021 och 2024. Investeringarna riktades till viktiga ekonomiska sektorer och områden av allmänt intresse som ett komplement till nationella och privata insatser. Dessa områden tillhandahåller säkra infrastruktur- och styrningsramar för frivillig datadelning enligt avtalade villkor. Den största utmaningen i dagsläget är att trappa upp insatserna för att säkerställa ett EU-omfattande genomslag.

Det europeiska dataområdet för bilddiagnostik av cancer omfattar anonymiserade bilder och kommentarer. Vid utgången av 2027 kommer det att omfatta fler än 60 miljoner cancerbilder.

3. Tre utmaningar som EU måste hantera direkt

Eftersom AI-tekniken och AI-tjänsterna håller på att omforma den globala scenen måste EU snarast ta itu med tre nya strategiska utmaningar: bristande tillgång till data, komplicerade regelverk och en ökande global konkurrens.

Bristande tillgång till data: en strukturell flaskhals för innovation

I takt med den ökade användningen av generativ AI, stora språkmodeller och agentisk AI⁸ har tillgången till stora volymer av nya, domänspecifika dataset av hög kvalitet blivit en avgörande faktor för den globala konkurrenskraften. Enligt Epoch AI fördubblas storleken på de dataset som används för att träna stora språkmodeller ungefär var sjätte månad⁹.

Stora språkmodeller och andra typer av grundmodeller kräver omfattande och varierande uppsättningar av träningsdata. Flera studier tyder på att mängden offentligt tillgängliga träningsdata med den nuvarande utvecklingen skulle kunna uttömmas mellan 2026 och 2032¹⁰.

EU står inför två stora utmaningar: i) att göra dataset av hög kvalitet, inklusive sektorsspecifika dataset, mer allmänt tillgängliga, och ii) att säkerställa att den datorinfrastruktur som krävs för att behandla dessa dataset finns tillgänglig i stor skala. Många europeiska företag, särskilt små och medelstora företag och uppstartsföretag, saknar användbara data och har inte tillgång till den europeiska datorkapacitet som krävs för att utveckla konkurrenskraftiga AI-lösningar. Om inte brådskande åtgärder vidtas riskerar EU att hamna på efterkälken.

Komplicerade regelverk: fragmentering hämmar utvecklingen

⁸ Agentisk AI är AI-system som självständigt kan fatta beslut och vidta åtgärder. Detta gör det möjligt för agenter att förstå språk, resonera om uppgifter, självständigt vidta åtgärder för att uppnå förutbestämda mål och interagera med omvärlden för att på ett samordnat sätt interagera med bland annat människor.

⁹ Robi Rahman och David Owen (2024), *The size of datasets used to train language models doubles approximately every six months*. Publicerad online på epoch.ai. Hämtad från: <https://epoch.ai/data-insights/dataset-size-trend> [onlineresurs].

¹⁰ Villalobos, P., Ho, A., Sevilla, J., Besiroglu, T., Heim, L. och Hobbhahn, M. (2024). *Position: Will we run out of data? Limits of LLM scaling based on human-generated data*. I K. Chaudhuri, S. Jegelka, L. Song, D. L. Silver och Y. Ermon (Eds.), *Proceedings of the 41st International Conference on Machine Learning* (Vol. 235, s. 42085–42101). PMLR. <https://proceedings.mlr.press/v235/villalobos24a.html>.

I linje med 2020 års EU-strategi för data införde EU banbrytande föreskrifter med utgångspunkt i befintliga regler – dataförvaltningsakten¹¹, dataförordningen och olika sektorsspecifika lagar, däribland förordningen om det europeiska hälsodataområdet¹². Vart och ett av dessa initiativ var inriktat på specifika frågor, till exempel mekanismer för datadelning, rättvis fördelning av värde och hantering av betungande lokaliseringskrav. Det komplicerade samspelet mellan den allmänna dataskyddsförordningen¹³ och de sektorsspecifika lagarna, och det varierande genomförandet i medlemsstaterna, ledde emellertid till fragmenterad lagstiftning och rättslig osäkerhet, även för de offentliga myndigheterna. Samtidigt ökade efterlevnadskostnaderna, särskilt för nystartade företag och små och medelstora företag.

Till exempel omfattas leverantörer av dataförmedlingstjänster – som fortfarande är ett framväxande område – av restriktiva skyldigheter som begränsar deras möjligheter att växa. Nybildade ekosystem bör inte belastas av oproportionerliga krav som hindrar användningen av datadelningsmodeller och utbyggnaden av dataområden. För att frigöra innovationskapacitet måste EU förenkla reglerna om tillgång till och användning av data.

Global konkurrens: data som en strategisk tillgång

I kapplöpningen om AI är tillgången till värdefulla data en viktig strategisk fördel. Globalt sett har data blivit en geopolitisk tillgång, och åtkomst till, lokalisering och kontroll av data används allt oftare som ett maktinstrument. Samtidigt som EU främjar öppna, säkra, rättvisa och tillförlitliga dataflöden följer andra jurisdiktioner mer bestämda eller protektionistiska strategier. Restriktiva bestämmelser om lokalisering och tillgång till data i andra länder begränsar EU:s tillgång till globala resurser och gör att EU-företagen utsätts för ekonomiska risker och säkerhetsrisker. För att frigöra den fulla potentialen hos AI i Europa måste unionen hantera data som en central strategisk resurs och investera i säkra, högkvalitativa och interoperabla dataset som speglar europeiska värden och normer. Att stärka EU:s förmåga att samla in, kuratera och använda sina egna data är nödvändigt både när det gäller ekonomi och säkerhet. EU måste säkra gynnsamma flöden, skydda känsliga icke-personuppgifter inom EU och stödja digital suveränitet mot bakgrund av den ökande tekniska rivaliteten.

¹¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (EUT L 152, 3.6.2022, s. 1).

¹² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/327 av den 11 februari 2025 om det europeiska hälsodataområdet och om ändring av direktiv 2011/24/EU och förordning (EU) 2024/2847.

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG.

4. De tre pelarna i EU-strategin för dataunionen

Pelare I: Öka tillgången till data av hög kvalitet för AI och innovation

EU:s konkurrenskraft inom AI och digital innovation är beroende av tillgången till data av hög kvalitet och infrastruktur för att dela och använda data på ett säkert sätt. EU har redan lagt en stabil grund med gemensamma europeiska dataområden, styrningsramar och stora investeringar i molnteknik och databehandling. Den stora utmaningen i dagsläget är att gå från pilotprojekt och fragmenterade initiativ till ett sömlöst, interoperabelt och hållbart ekosystem för data som uppmuntrar banbrytande innovation och stärker EU:s digitala suveränitet.

För att uppnå detta kommer kommissionen att följa två spår som kompletterar varandra. För det första kommer kommissionen att inleda flaggskeppsinitiativ för att undanröja EU:s mest akuta flaskhalsar: den begränsade tillgången till kritiska dataset, den otillräckliga infrastrukturen för storskalig AI-utveckling samt behovet av betrodda miljöer, däribland datalaboratorier som kopplar samman dataområden med AI-utvecklare. Dessa datalaboratorier kommer att fungera som specialiserade tjänster som tillhandahåller säkra miljöer, praktiska verktyg och expertstöd för samkörning, kuratering, pseudonymisering och anonymisering av data. De kommer att hjälpa företag, särskilt små och medelstora företag, att omvandla data till användbara resurser för AI-träning och samtidigt behålla kontrollen över sina data. Dessa insatser kommer att gå hand i hand med strategin för AI-tillämpningar för att säkerställa att tillgången till data stöder AI-utbyggnad och innovation inom industrin och de offentliga sektorerna. För det andra kommer kommissionen att stärka dessa insatser genom övergripande möjliggörande faktorer: rättslig klarhet vid samkörning av data, standarder för datakvalitet och investeringar i syntetiska data¹⁴ för att säkerställa utveckling, förtroende och långsiktig hållbarhet inom alla sektorer.

Dataområden och datalaboratorier: byggstenarna i Europas AI-ekosystem

De gemensamma europeiska dataområdena är ekosystem för datadelning som bygger på molninfrastruktur och tydliga regler för vem som kan få tillgång till, använda och dela data. De sammanför offentliga och privata aktörer kring betrodda mekanismer för datautbyte inom och mellan sektorer.

Datalaboratorierna är leverantörer av datatjänster som kopplar dessa dataområden till AI-ekosystemet. De ger företag och forskare säker och praktisk tillgång till dataset av hög kvalitet och allt stöd de behöver för att säkerställa efterlevnaden av EU:s regler. De erbjuder även verktyg, riktlinjer och betrodda miljöer för samkörning, kuratering, märkning och pseudonymisering av data. Dataområdena utgör strukturerade källor till tillförlitliga data, medan datalaboratorierna omvandlar dessa data till användbara resurser för innovation och utveckling av AI, vilket säkerställer ett obrutet flöde från tillgänglighet till tillämpning.

¹⁴ Syntetiska data är data som skapas artificiellt och som inte samlas in från verkliga händelser, utan konstrueras för att statistiskt efterlikna egenskaper, mönster och förhållanden i ett verkligt dataset.

i. Utöka de gemensamma europeiska dataområdena

De **gemensamma europeiska dataområdena** är avgörande för skapandet av en inre marknad för data. I nästa fas kommer de att utökas och kopplas till AI-infrastruktur genom datalaboratorier och AI-fabriker, så att EU:s datatillgångar kan användas som grund för tillförlitlig AI. I nära samverkan med strategin för AI-tillämpningar kommer dessa insatser att säkerställa att dataområdena möjliggör en direkt utveckling och spridning av AI inom olika sektorer.

Mellanprogrammet Simpl¹⁵ kommer att möjliggöra interoperabilitet mellan initiativen genom en säker uppsättning av komponenter i moduler med öppen källkod. Detta minskar hindren för små och medelstora företag och skapar snabbare kopplingar mellan ekosystemen. Stödcentrumet för dataområden kommer att öka utnyttjandet av data, särskilt bland små och medelstora företag, genom att öka medvetenheten och erbjuda praktisk vägledning.

I framtiden kommer EU-finansieringen av gemensamma europeiska dataområden att prioritera sektorer av allmänt intresse, såsom hälsa, rörlighet, energi, offentlig förvaltning och miljön, medan mogna områden som tillverkning och finans kommer att övergå till marknadsdrivna modeller. Kommissionen kommer att stödja denna övergång genom att främja ramarna för standardisering, interoperabilitet och saminvestering. Integration av slutanvändare, AI-beredskap och finansiell hållbarhet kommer att förbli viktiga mål.

Som ett av flaggskeppsinitiativen inom strategin för AI-tillämpningar kommer EU att utnyttja **gemensamma europeiska dataområden** för att påskynda införandet av AI inom viktiga sektorer och stödja utvecklingen av AI-modeller genom initiativet för banbrytande AI. Dessa insatser har en nära koppling till andra flaggskeppsinitiativ för AI-tillämpningar, till exempel Foundational Models for Industry, AI-powered Pharma Discovery

och Autonomous Drive Ambition Cities, som vart och ett bygger på sektorsspecifika data som gjorts tillgängliga via de gemensamma europeiska dataområdena. Denna strategi kommer att omsättas i konkreta tillämpningar: AI-drivna screeningcentrum på hälso- och

Nästa steg för det europeiska hälsodataområdet:

Det europeiska hälsodataområdet kommer att fungera som en viktig bro mellan ekosystemen för hälsodata och utvecklingen av AI, så att datalaboratorier och AI-fabriker kan utnyttja anonymiserade och syntetiska dataset i betrodda behandlingsmiljöer.

Från och med mars 2029 kommer patientöversikter och e-recept att utbytas mellan alla medlemsstater, parallellt med en sekundär användning av de flesta kategorierna av hälsodata. Senast i mars 2031 kommer detta att utökas till medicinska bilder, laboratorieresultat och utskrivningsrapporter, med tillägg av genomdata och andra data för sekundär användning.

¹⁵ Simpl är ett smart och säkert mellanprogram med öppen källkod som stöder dataåtkomst och interoperabilitet mellan europeiska dataområden. Det består av flera kompatibla komponenter som kan användas utan kostnad och som följer en gemensam standard för datakvalitet och datadelning. <https://simpl-programme.ec.europa.eu/>.

sjukvårdsområdet som validerar diagnosverktyg med hjälp av det europeiska hälsodataområdet¹⁶, tillförlitlig samkörning av data inom tillverkningsindustrin genom dataområdet för tillverkning för att träna specialiserade och banbrytande AI-modeller, och en AI-plattform för livsmedel som stöder användningen av AI-baserade jordbruksverktyg med hjälp av det gemensamma europeiska dataområdet för jordbruk.

Från och med 2026 kommer utbyggnaden av dataområden inom prioriterade sektorer att fortsätta med stöd av pågående EU-investeringar på omkring 100 miljoner euro för att möjliggöra en tillförlitlig och storskalig användning av data för AI-tillämpningar. Genom att stödja AI-baserad diagnostik och individanpassad medicin kommer det **europeiska hälsodataområdet** att fungera som en viktig bro mellan ekosystemen för hälsodata och utvecklingen av AI, så att datalaboratorier och AI-fabriker kan utnyttja anonymiserade och syntetiska dataset i betrodda behandlingsmiljöer. Det gemensamma europeiska **dataområdet för mobilitet** kommer att möjliggöra anslutning av fordon, infrastruktur och logistik för säkrare och grönare transporter, dataområdet för energi kommer att underlätta smarta och flexibla energitjänster, och **dataområdet för media** kommer att främja kreativa industrier genom AI-driven kulturell innovation. Datalaboratorierna kommer att fungera som praktiska inkörsportar till dessa dataområden och hjälpa organisationer att få tillgång till, förbereda och använda data på ett effektivt sätt för AI-tillämpningar. Inom denna ram kommer det **europeiska rättsliga dataområdet** att utöka tillgången till juridiska och rättsliga uppgifter genom gemensamma identifierare och metadata för rättspraxis och lagstiftning, så att dessa uppgifter kan användas inom legal tech. Behovet av en datapool med avtalsvillkor för automatiserade avtal kommer att undersökas i detta sammanhang.

Kommissionen kommer att påskynda digitaliseringen på miljöområdet genom **dataområdet för den europeiska gröna given**, vilket gör det möjligt att utveckla sektorsövergripande lösningar inom digital grön teknik med hjälp av återanvändbara komponenter och dataset av hög kvalitet. Bland de prioriterade åtgärderna återfinns datastyrda tjänster för den europeiska strategin för vattenresiliens, digitalisering av tillståndprocesser, pilotprojekt för spårbarhet hos textilier och naturkrediter samt avancerad skogsövervakning genom maskininlärning med öppna och konfidentiella uppgifter.

Ett **europeiskt dataområde för försvarsområdet** kommer att skapa en tillförlitlig miljö för insamling av operativa, industriella och forskningsrelaterade data i syfte att utveckla nästa generations försvarssystem, främja den industriella kapaciteten och stärka EU:s tekniska suveränitet genom att minska beroendet av leverantörer från tredjeländer. Med Ukrainas erfarenheter av datadrivet försvar som grund kommer kommissionen att undersöka möjligheterna till samarbete och kunskapsutbyte. Initiativet kommer att utarbetas tillsammans med medlemsstaterna och berörda parter, däribland olika företag.¹⁷

¹⁶ Strategin kommer även att bygga på Europas plan mot cancer, strategin för europeisk livsvetenskap och EU:s plan för hjärt-kärlhälsa.

¹⁷ Detta initiativ kommer att bygga på Europeiska försvarsbyråns genomförbarhetsstudie, vilken ska vara färdig i slutet av 2025.

ii. Datalaboratorier

I enlighet med beskrivningen i handlingsplanen för AI-kontinenten kommer datalaboratorierna att vara specialiserade anläggningar som kopplar samman datainnehavare, gemensamma europeiska dataområden, domänspecifika dataekosystem och EU:s AI-ekosystem. Datalaboratorierna¹⁸ kommer att tillhandahålla praktiska tjänster – däribland samkörning¹⁹, kuratering²⁰, märkning och pseudonymisering²¹ av data – för att hjälpa organisationer, särskilt nystartade och expanderande företag, att dela och använda data på ett säkert sätt, underlätta kooperativ AI-träning och stödja utvecklingen av AI-modeller inom viktiga sektorer och med olika styrnings- och licensieringsmodeller. I linje med strategin för AI-tillämpningar kommer datalaboratorierna att omsätta tillgången till data av hög kvalitet i konkret användning av AI genom att påskynda experimentering, antagande och utbyggnad i praktiken. De kan även användas för att utföra uppgifter som kräver avancerade AI-resurser för dataområden och andra datainfrastrukturer, till exempel att ta fram syntetiska data, eller för att bevara sekretess och företagshemligheter så att organisationerna kan dela och använda data på ett säkert sätt.

Genom att föra samman offentliga och privata resurser bidrar datalaboratorierna till att råda bot på ett grundläggande marknadsmisslyckande: begränsad tillgång till olikartade data av hög kvalitet och motvilja mot att dela privatägda data för AI-träning. De kommer att drivas via befintliga åtkomstkanaler och regelverk utan krav på direkt dataöverföring. På så sätt kommer dataområdena att förbli tillförlitliga infrastrukturer där data förvaltas och tillgängliggörs, samtidigt som datalaboratorierna kan fungera som ett operativt gränssnitt för säker och mervärdesskapande användning av data inom AI.

Deltagandet kommer att vara frivilligt, och datahållarna kommer att kunna bestämma hur, när och av vem deras data kan användas. Inga data kommer att överföras utan uttryckligt samtycke. All verksamhet kommer att skyddas genom strikta sekretessgarantier och stödjas av integritetsbevarande och decentraliserade tekniker som federerad inlärning, homomorfisk kryptering och säker flerpartsberäkning. Data kan behandlas lokalt eller mellan kontaktpunkter utan att slås samman till en enda databas, vilket säkerställer att den ursprungliga datahållaren behåller sin kontroll över dem. Denna modell, som är särskilt gynnsam för små och medelstora företag, bidrar till efterlevnaden av EU:s dataskyddsregler, skyddar konfidentialiteten och skapar förtroende samtidigt som användningen av data för AI-ändamål ökar.

EU:s datorkapacitet har utvecklats från vetenskapligt inriktade högpresterande datorsystem inom ramen för EuroHPC till AI-fabriker som utvidgar detta koncept till stöd för utvecklingen

¹⁸ I vissa sammanhang används termen ”data containers” (”databehållare”) för att hänvisa till liknande anläggningar som möjliggör strukturerad, säker och tillförlitlig dataanvändning i olika miljöer. Tillsammans med det bredare begreppet ”data containerisation” (”datacontainerisering”) speglar de en kompletterande strategi för att organisera och styra datautbytet och främja interoperabiliteten och enhetligheten i EU:s AI-ekosystem.

¹⁹ Att kombinera och dela data från flera källor till en enda centraliserad databas eller delad miljö.

²⁰ Att organisera, integrera, validera och upprätthålla data, inklusive dess märkning, för att förbättra tillgången och användningen.

²¹ Artikel 4.5 i förordning (EU) 2016/679: ”behandling av personuppgifter på ett sätt som innebär att personuppgifterna inte längre kan tillskrivas en specifik registrerad utan att kompletterande uppgifter används, under förutsättning att dessa kompletterande uppgifter förvaras separat och är föremål för tekniska och organisatoriska åtgärder som säkerställer att personuppgifterna inte tillskrivs en identifierad eller identifierbar fysisk person.”.

av AI genom att koppla datainfrastruktur till dataåtkomst och dataexperiment. De kommande AI-gigafabrikerna kommer att utöka kapaciteten för AI-beräkningar ytterligare.

De första datalaboratorierna kommer att inrättas inom ramen för initiativet för AI-fabriker genom EuroHPC. Syftet är att tillhandahålla säkra miljöer och datatjänster där AI-utvecklare kan komma i kontakt med gemensamma europeiska dataområden inom bland annat hälso- och sjukvård, tillverkning, energi och klimat, vilket senare kommer att utvidgas till språk, cybersäkerhet och kulturarv. För att säkerställa att deras tjänster når företag och offentliga förvaltningar kommer datalaboratorierna att verka i nära samordning med de europeiska digitala innovationsknutpunkterna, vilka fungerar som användarinriktade kontaktpunkter där databehoven anpassas till konkreta tillämpningar.

Ytterligare oberoende datalaboratorier kommer att inrättas på andra områden för att tillgodose behoven inom särskilda sektorer eller forskningsområden, däribland energisektorn. De kommande AI-gigafabrikerna kommer att utöka kapaciteten för AI-beräkningar och förbereda modellen med datalaboratorier för kommersiell utbyggnad i hela EU, så att den omvandlas till ett självförsörjande tjänsteekosystem för databehandling, data och AI-innovation.

Datalaboratorierna kommer framför allt att tillhandahålla tjänster inom nio viktiga områden:

- **En bro mellan dataområdena och AI-ekosystemen:** en praktisk koppling som gör att företag kan få tillgång till högkvalitativa, interoperabla data genom att knyta samman gemensamma europeiska dataområden med AI-utvecklare, infrastrukturer och sektorsövergripande ekosystem.
- **Teknisk infrastruktur och tekniska verktyg:** databehållare kommer att möjliggöra effektiv lagring och sammanställning av data, vilket kompletteras med säkra miljöer för behandling av känsliga data på plats tillsammans med användningsklara verktyg för databeredning och integritetsbevarande teknik för anonymisering och generering av syntetiska data. En hög grad av användbarhet, hastighet och skalbarhet kommer att säkerställas så att verktygen blir enkla, tillförlitliga och lätta att använda.
- **Samkörning av data:** stöd till företag som sammanställer data från offentliga och begränsade källor – särskilt uppgifter som används för innovativa ändamål – med användning av tillförlitliga mekanismer för datadelning i de gemensamma europeiska dataområdena. Datalaboratorierna kommer att hjälpa företagen att följa EU:s konkurrenslagstiftning när de utbyter eller samkör data. Med utgångspunkt i och som ett komplement till de övergripande riktlinjerna, vilka ger företagen praktisk vägledning om samarbete och delade resurser, kommer kommissionen att ge ytterligare stöd till datalaboratorierna i denna roll genom särskild vägledning om bästa praxis vid utbyte och samkörning av data. Dessutom kommer skräddarsydd vägledning för enskilda datalaboratorier att finnas tillgänglig på begäran enligt tillkännagivandet om informell vägledning.
- **Tjänster för pseudonymisering och anonymisering:** tillhandahållande av avancerade verktyg och expertkunskap för att ta bort eller maskera personnummer. Dessa tjänster kommer att omfatta teknik som pseudonymisering, anonymisering och differentiell

integritet, vilket möjliggör säker återanvändning av data samtidigt som den analytiska nyttan bibehålls.

- **Skapande av syntetiska data:** stöd för att skapa syntetiska dataset av hög kvalitet som kopierar de statistiska egenskaperna hos verkliga data utan att avslöja känslig eller konfidentiell information. Datalaboratorierna kommer att tillhandahålla verktyg och sakkunskap för att skapa, validera och jämföra syntetiska data för träning och provning av AI-modeller. Detta kommer att fungera som ett komplement till anonymiseringsåtgärderna och förbättra tillgången till data inom känsliga områden.
- **Kuratering, märkning och vektorisering av data:** omfattande stöd för rensning, märkning, annotering, berikning och vektorisering av dataset för att göra dem tillförlitliga, representativa och användbara för AI-träning. Detta innebär kvalitetssäkringsprocesser, öppen dokumentation och samarbete med sakkunniga för områdesspecifik märkning.
- **Vägledning och utbildning om lagstiftningen:** skräddarsydd rådgivning för att hjälpa företagen att följa EU-lagstiftningen i kombination med utbildning för AI-utvecklare om dataanvändning och rättsliga skyldigheter, däribland AI-föreskrifter, upphovsrätt, företagshemligheter och konkurrenslagstiftning.
- **En bro mellan dataområdena och AI-ekosystemen:** en praktisk koppling som gör att företag kan få tillgång till högkvalitativa, interoperabla data genom att knyta samman gemensamma europeiska dataområden med AI-utvecklare, infrastrukturer och sektorsövergripande ekosystem.

Enklare tillgång till data: en efterfrågestyrd tjänst där nystartade företag och små och medelstora företag kan uppge sina databehov, så att datalaboratorierna kan hjälpa dem att hitta relevanta dataset och övervinna marknadsmässiga, rättsliga eller administrativa

Hur skulle ett datalaboratorium fungera i praktiken?

Ett företag i medlemsstat X utvecklar AI-baserade system för prediktivt underhåll av elfordon, men har svårt att få tag på tillräckliga sensordata av hög kvalitet från olika bilmodeller och laddningsinfrastrukturer. Enskilda tillverkare är tveksamma till att lämna ut dessa uppgifter med hänvisning till företagshemligheter, integritet eller konkurrensproblem. AI-fabrikerna kommer att tillhandahålla datorresurser och, genom sina integrerade datalaboratorier, de datahanteringstjänster som behövs för att övervinna dessa hinder.

Genom datalaboratoriet kan företaget få tillgång till tillförlitliga, anonymiserade och aggregerade dataset från olika källor, däribland offentliga laddningsföretag och deltagande tillverkare av originalutrustning (OEM-tillverkare), eller andra data som upptäckts via det europeiska dataområdet för mobilitet.

Som en del av AI-fabriken skulle datalaboratoriet kunna erbjuda

- säkra miljöer för att analysera sensordata i realtid genom federerad inlärning utan att datauppgifterna lämnar OEM-systemen,*
- anonymiseringstjänster som säkerställer integritetsskyddad användning av förar- och fordonsdata,*
- vägledning om tillämpningen av bestämmelserna i dataförordningen avseende tillgång till data och skydd av företagshemligheter,*
- verktyg för kuratering av data som harmoniserar olika sensorformat och kvalitetsstandarder.*

Laboratoriet skulle därmed fungera som en bro mellan dataområdet för mobilitet och AI-ekosystemet, vilket skulle göra det möjligt för företaget att träna robusta AI-modeller och samtidigt skydda tillverkarnas konfidentialitet.

hinder.

iii. EU-rättsakten om moln och AI-utveckling

Hållbar datacenterkapacitet och suveräna moln- och AI-tjänster är en förutsättning för att EU ska kunna uppnå de mål som fastställs i denna strategi. I takt med att allt större mängder data genereras finns det ett växande behov av att samla in, lagra, kombinera och bearbeta dessa data. För att minimera fördröjningen²² och minska beroendet av infrastruktur i andra delar av världen måste EU ha en tillräcklig datacenterkapacitet.

För att säkerställa tillgången till hållbar datacenterinfrastruktur och suveräna moln- och AI-tjänster för EU:s företag och offentliga förvaltningar kommer kommissionen att föreslå en

²² Fördröjningen är den tid det tar för data att passera från en punkt i ett nätverk till en annan.

rättsakt om moln och AI-utveckling under första kvartalet 2026. Detta initiativ kommer att ge stöd till innovation i hela värdekedjan för moln- och AI-tjänster, från integrering av avancerade processorer till hållbar kylteknik och maskin- och programvara för AI-lösningar. Det kommer även att påskynda utbyggnaden av hållbar datacenterkapacitet och säkerställa att EU har den infrastruktur som krävs för säkra och suveräna moln- och AI-tjänster.

iv. Strategiska datatillgångar: vetenskapliga, kulturella och språkliga resurser inom den offentliga sektorn

EU:s konkurrenskraft inom AI är beroende av tillgången till strukturerade och tillförlitliga uppgifter av hög kvalitet. Vetenskapliga, kulturella och språkliga dataset är avgörande faktorer för robusta AI-modeller, forskningsgenombrott och teknisk suveränitet.

De dataset inom den offentliga sektorn som fungerar som referens kommer att byggas ut i enlighet med direktivet om öppna data. Värdefulla dataset²³ måste göras tillgängliga utan kostnad genom gränssnitt för applikationsprogrammering i ett maskinläsbart format och, i förekommande fall, tillhandahållas som en bulknedladdning. Under 2026 kommer kommissionen att föreslå en utvidgning av förteckningen över värdefulla dataset så att den omfattar rättsliga, administrativa och andra uppgifter. Detta kommer att gynna nystartade företag och små och medelstora företag. Kommissionen kommer även att undersöka om ytterligare dataset behöver läggas till.

Vetenskapliga data har redan visat sig vara transformativa, vilket framgår av fallet med AlphaFold²⁴. Välstrukturerade databaser minskar kostnaderna för forskning och utveckling (FoU), påskyndar innovation och skapar nya möjligheter för material, läkemedel, energi och bioteknik. För att bygga vidare på denna grund kommer kommissionen att fortsätta att kartlägga befintliga databaser, fastställa prioriteringar med sakkunniga, säkra nyttjanderätter och finansiera ny digital infrastruktur i enlighet med den europeiska strategin för forsknings- och teknikinfrastruktur. I detta avseende håller **det europeiska öppna forskningsmolnet**, det gemensamma europeiska dataområdet för forskning och utveckling, på att ta fram en grupp av databaser med en betrodd plattform för delning och återanvändning av sökbara, tillgängliga, kompatibla och återanvändbara data, verktyg och tjänster av hög kvalitet på olika gränsöverskridande områden i Europa. Detta kommer att stödja den vetenskapliga verksamheten för AI inom det europeiska rådet för AI-forskning (Raise)²⁵. Samtidigt kommer det planerade förslaget till en rättsakt om det europeiska forskningsområdet²⁶ att stärka de

²³ I enlighet med bilaga I till direktivet om öppna data kommer dessa värdefulla dataset från följande kategorier: geospatiala data, jordobservation och miljö; meteorologiska data; statistik, företag och företagsägande, rörlighet. Nya kategorier kan läggas till.

²⁴ AlphaFold är ett system för artificiell intelligens som utvecklats av Deep Mind och som använder djupinlärning och stora mängder data för att förutsäga proteinstrukturer. Systemet bidrar till att påskynda den banbrytande forskningen på många områden inom biologin.

²⁵ Europeiska kommissionen, 2025, Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet – *En europeisk strategi för artificiell intelligens inom vetenskapen: Vägen mot en resurs för AI-vetenskap i Europa (Raise)*, Bryssel, 8.10.2025, COM(2025) 724 final.

²⁶ Europeiska kommissionen, kommande förslag till en rättsakt om det europeiska forskningsområdet (ERA), som tillkännagavs i kommissionens arbetsprogram 2025, Bryssel, 11.2.2025, tillgängligt på: <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2025>.

rättsliga villkoren för att dela, få tillgång till och vidareutnyttja offentligt finansierade forskningsresultat, publikationer och data för vetenskapliga ändamål.

EU:s kulturella och språkliga resurser kommer också att utökas. Mer än 30 miljoner digitaliserade verk från Europas kulturinstitutioner kommer att göras tillgängliga för AI-utveckling med Europeana-initiativet som grund²⁷. Kommissionen kommer att undersöka möjligheterna att stärka samarbetet och uppmuntra licensiering mellan offentliga programföretag och AI-leverantörer för att göra deras audiovisuella arkiv tillgängliga för AI-träning mot en skälig ersättning till rättighetshavarna.

Pilotprojekt inom ramen för **den europeiska plattformen för språkdata och Edic-konsortiet Alliansen för språkteknologi** kommer att samla in domänspecifika dataset, däribland på mindre språk, som ett tillägg till de 477 miljarder språkenheter som redan finns tillgängliga, vilket är jämförbart med ledande dataset för AI-träning. Detta kommer även att bidra till att säkerställa att sällsynta språk ingår i utvecklingen av stora språkmodeller för AI, vilket kommer att påverka kvaliteten på AI-systemens resultat på dessa språk.

v. Övergripande möjliggörande faktorer: syntetiska data, samkörning av data och standarder

Vid sidan av flaggskeppsinitiativen behöver EU övergripande åtgärder som sträcker sig över flera sektorer och skapar möjligheter för hela dataekonomin.

Syntetiska data som drivkraft för AI-ledarskap

Syntetiska data²⁸ kan frigöra AI-träning på områden där datauppgifterna är fåtaliga eller känsliga, till exempel i samband med forskning om sällsynta sjukdomar, robotteknik eller ytterlighetsfall vid användning av självkörande bilar. De gör att AI-modeller kan utvecklas utan att avslöja personuppgifter eller skyddad information, vilket bidrar till konkurrenskraft och integritetsbevarande innovation.

För att ta vara på denna potential kommer kommissionen att utarbeta riktlinjer och standarder för tillförlitlig användning av syntetiska data, hantera relaterade rättsliga och juridiska frågor, samråda om ett frivilligt europeiskt certifieringssystem och undersöka möjligheten att inrätta en ”fabrik för syntetiska data” så att dataset kan genereras i stor skala genom högpresterande datorsystem. Horisont Europa kommer även att finansiera avancerad forskning om teknik för framställning av syntetiska data.

²⁷ Europeana, den europeiska digitala plattformen för kulturarv, tillgänglig på: <https://www.europeana.eu/sv> (hämtad den 27 oktober 2025).

²⁸ Se definitionen ovan.

Skapa förutsättningar för strategisk samkörning av data

Många företag, bland annat inom hälso- och sjukvård, mobilitet, energi, jordbruk och tillverkning, saknar de stora, olikartade dataset som krävs för att träna avancerade AI-modeller. Samkörning av data i de tidiga stegen i produktionscykeln för produkter och tjänster skulle kunna frigöra gemensamma fördelar, men rättsosäkerheten och rädslan för att bryta mot konkurrenslagstiftningen gör att samarbetsmöjligheterna begränsas.

Kommissionen kommer att fortsätta att verka för att skapa rättslig klarhet för företagen, i linje med uppmaningen att omvandla reglerna till resultat i Mario Draghis rapport om den europeiska konkurrenskraftens framtid. I de övergripande riktlinjerna för samarbetsavtal mellan konkurrenter från 2023 förklaras när samkörning av data är förenlig med EU:s konkurrenslagstiftning, med praktiska exempel och skyddsåtgärder.

Mario Draghi skriver i sin rapport: *"För att komma till rätta med EU:s brist på stora dataset bör träningen av modeller bygga på data som fritt delas av ett antal EU-företag inom en viss sektor. Den bör stödjas inom ramverk med öppen källkod och skyddas från konkurrensmyndigheternas tillämpning"* av

För att underlätta ett lagligt och effektivt datasamarbete genom datalaboratorierna kommer kommissionen att utarbeta särskilda riktlinjer om bästa praxis för utbyte och samkörning av data.

Dessutom kan kommissionen på begäran, enligt tillkännagivandet om informell vägledning, ge vägledning om konkurrenslagstiftningen för specifika datarelaterade projekt och initiativ som omfattar flera länder och som främjar gränsöverskridande innovation, industriell resiliens och AI-utveckling. Genom att göra samkörning av data till ett tillförlitligt och rättsligt säkert alternativ kan EU frigöra effektivitetsvinster och påskynda genombrotten inom viktiga sektorer.

Höja tröskeln för datakvalitet och datainsamling

Utan tillförlitliga standarder riskerar även de mest ambitiösa insatserna för datadelning att hämmas av fragmentering och underutnyttjande. I den europeiska ramen för tillförlitliga data²⁹ fastställs regler för delning, metadata och styrning, men ytterligare arbete krävs för att hantera framväxande frågor.

Kommissionen kommer att lämna in en standardiseringsbegäran om en **europeisk standard för datakvalitet** som bygger på fullständighet, enhetlighet, härkomst, semantisk tydlighet och styrning för att ge företag, tillsynsmyndigheter och forskare gemensamma riktmärken för tillförlitliga dataset. Detta arbete kommer att komplettera de pågående standardiseringsinsatserna för datakvalitet och dokumentation enligt förordningen om

²⁹ Se även Europeiska kommissionen, genomförandebeslut C(2025) 4135 om den europeiska ramen för tillförlitliga data.

artificiell intelligens och säkerställa samstämmighet mellan kraven på datahantering och AI-utveckling.

Ett särskilt initiativ syftar till att standardisera **metoderna för annotering och märkning**. Detta kommer att göra det lättare att hitta, kombinera och vidareutnyttja data och samtidigt säkerställa dess tillförlitlighet och användningsvillkor, vilket är avgörande för utbyggnaden av AI-träning och vidareutnyttjandet mellan olika sektorer. En workshop med flera berörda parter kommer att anordnas för att ta fram standarder för insamling av data från uppkopplade produkter, sensorer och kameror – däribland regler för provtagning, metadata, tidsstämpling, kalibrering och integritet – för att undanröja hindren för samkörning och vidareutnyttjande av data.

Flaggskeppsåtgärder

- Inrätta de första **datalaboratorierna** för att bygga ut tillgången till data och skapa kopplingar till AI-ekosystem (fjärde kvartalet 2025). De kommer även att erbjuda tillförlitliga pseudonymiseringstjänster.
- **Inleda initiativet för data av hög kvalitet för AI:** utöka tillgången till värdefulla dataset enligt direktivet om öppna data (fjärde kvartalet 2026), inrätta ett forum för berörda parter med offentliga programföretag och AI-utvecklare (andra kvartalet 2026), se till att 30 miljoner digitala kulturföremål blir tillgängliga för AI-träning (fjärde kvartalet 2026), och inleda ett crowdsourcing-initiativ för domänspecifika data och språkdata på mindre europeiska språk (andra kvartalet 2026).

Pelare II: Rationalisera datareglerna

EU:s dataregelverk måste vara tydligt, praktiskt och innovationsvänligt. För att minska bördorna och öka konkurrenskraften kommer kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag, det så kallade **digitala omnibuspaketet**, vilket bland annat syftar till att modernisera och konsolidera EU:s övergripande dataregelverk. Kommissionen kommer även att tillkännage en modell för ”efterlevnad med ett klick” för att möjliggöra automatiserad tillsynsrapportering, ett stödpaket till dataförordningen som ska omfatta standardavtal, standardklausuler, vägledning om ersättning och företagshemligheter samt en rättslig hjälpcentral för små och medelstora företag.

i. Förenkla EU:s dataregelverk

EU:s regelverk för data har vuxit snabbt och skapat nya rättigheter, men har även lett till en ökad komplexitet och fragmentering. Reglerna måste förenklas för att minska efterlevnadskostnaderna, underlätta tillämpningen och ge bättre stöd till innovation.

För detta ändamål presenterar kommissionen det ovannämnda digitala omnibuspaketet. Syftet är att uppdatera regelverket genom att undanröja onödiga bördor och samtidigt skydda de grundläggande principerna för EU:s dataekonomi. Omnibuspaketet kommer att vara inriktat på följande prioriterade reformer:

- **Ta bort föråldrade regler.** Omnibuspaketet kommer att upphäva förordningen om det fria flödet av andra data än personuppgifter³⁰, eftersom dess funktioner redan omfattas av dataförordningen, samtidigt som principen om ett fritt flöde av icke-personuppgifter och förbudet mot omotiverad lokalisering uttryckligen bevaras.
- **Effektivisera reglerna för datadelning.** Omnibuspaketet kommer att upphäva dataförvaltningsakten och överföra dess grundläggande bestämmelser till dataförordningen. Skyldigheterna för dataförmedlare kommer att bli tydligare, enklare och frivilliga för att möjliggöra livskraftiga modeller och ett bredare utnyttjande.
- **Konsolidera datadelningen inom den offentliga sektorn.** Regler som i dagsläget är uppdelade på dataförvaltningsakten och direktivet om öppna data kommer att behållas och slås samman till ett kapitel i dataförordningen. Därmed kommer skyldigheterna att bli mindre komplicerade, samtidigt som öppenhet, insyn och rättvis tillgång säkerställs. Den nya ramen kommer dessutom att minska maktobalanserna i datadelningen genom att säkerställa rättvisa villkor och tydliga fördelar för små och medelstora företag. Datalaboratorierna kommer att lyfta fram lovande nya dataset från den offentliga sektorn som ännu inte ingår.
- **Modernisera reglerna för kakor och liknande teknik.** Omnibuspaketet kommer att reformera de regler för kakor som för närvarande ingår i direktivet om integritet och elektronisk kommunikation och införliva dem i den allmänna dataskyddsförordningen. I paketet föreslås en praktisk lösning: användningen av kakor och liknande teknik för vissa syften med låg risk bör anses vara laglig, medan användning för andra syften bör följa de rättsliga grunderna i dataskyddsförordningen. Paketet kommer även att göra det enklare att använda banderoller med klickalternativ. De ansvariga för webbplatserna kommer bli skyldiga att respektera användarnas inställningar, även genom deras webbläsare. Vid sidan av det digitala omnibuspaketet kommer reglerna för integritet och elektronisk kommunikation att göras om för att säkerställa att de uppfyller dagens behov och ger ett effektivt skydd för människor och företag utan att påverka de grundläggande rättigheterna och den oberoende journalistiken. De relevanta bestämmelserna kommer att föras in i andra rättsliga instrument, så att direktivet till slut kan upphävas.
- **Utveckla en innovationsvänlig ram för integritet.** De riktade ändringarna av **dataskyddsförordningen** kommer framför allt att klargöra begreppet *personuppgifter*, harmonisera på EU-nivå när konsekvensbedömningar avseende dataskydd bör utföras, förenkla anmälningar av personuppgiftsincidenter till tillsynsmyndigheterna,

Deltagare i dataunionens offentliga samråd: ”Reglerna för personlig integritet måste snarast uppdateras. De gällande reglerna utformades mot en helt annan teknisk bakgrund och återspeglar inte de nuvarande marknadsbehoven.”.

³⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1807 av den 14 november 2018 om en ram för det fria flödet av icke-personuppgifter i Europeiska unionen.

effektivisera anmälningar om incidenter via en gemensam EU-kontaktpunkt, förenkla informationskraven om det finns rimliga skäl att förvänta sig att enskilda personer redan har tillgång till informationen och risken för den registrerade är låg, klargöra att berättigat intresse kan utgöra en rättslig grund för träning av AI, inbegripet tillfällig behandling av särskilda kategorier av data, och klargöra bestämmelserna om automatiserat individuellt beslutsfattande.

En viktig ändring gäller frigörandet av data för AI genom betrodd anonymisering. I dagsläget är osäkerheten kring anonymiseringen av personuppgifter en central fråga som ofta avskräcker datadelning. Framför allt har företagen svårt att avgöra när pseudonymiserade uppgifter inte längre utgör personuppgifter för vissa enheter. Denna osäkerhet gör datadelningen mer komplicerad om kraven i den allmänna dataskyddsförordningen har uppfyllts av försiktighetsskäl. Kommissionen kommer att stödja företagen genom att ange vilka metoder och kriterier som ska användas för att avgöra om uppgifter som härrör från pseudonymisering utgör personuppgifter för vissa enheter.

Detta kommer att omfatta en bedömning av den senaste tekniken och utvecklingen av kriterier för att bedöma risken för avanonymisering. Även om företagen fortfarande har det fulla ansvaret för efterlevnaden av den allmänna dataskyddsförordningen kan de använda dessa metoder och kriterier för att visa att datauppgifterna inte kan leda till avanonymisering. Ändringarna kommer även att underlätta träningen av AI-modeller genom lämpliga skyddsåtgärder. Syftet med dessa ändringar är att skapa rättslig klarhet för utvecklingen av AI, samtidigt som den enskildes rättigheter och företagets konkurrenskraft skyddas. Detta gäller även vid tillfällig behandling av känsliga uppgifter där utvecklarna har gjort verkliga ansträngningar för att ta bort sådana uppgifter.

- **Anpassa dataförordningen inför det praktiska genomförandet.** De viktigaste inslagen i **dataförordningen** kommer att förbli oförändrade. Utbytet av uppgifter mellan företag och myndigheter kommer att begränsas till nödsituationer, vilket minskar bördan samtidigt som krishanteringen säkerställs. Ytterligare riktade justeringar kommer att förhindra att data sprids till länder utanför EU. Särskilda system för skräddarsydda molntjänster kommer att införas, medan bestämmelserna om smarta avtal tas bort.
- **Minska bördorna för expanderande företag.** En ny kategori av små midcapföretag (250–749 anställda) kommer att läggas till i bestämmelserna för små och medelstora företag enligt dataförordningen, direktivet om öppna data och de integrerade reglerna i dataförvaltningsakten.

ii. Upprätta ett framtidssäkrat dataregelverk

Som en del av kontrollen av den digitala ändamålsenligheten kommer kommissionen att fortsätta att se över EU:s datalagstiftning för att se till att den är konsekvent, proportionerlig och innovationsvänlig. Med särskild tonvikt på små och medelstora företag kommer den att

identifiera överlappningar, luckor och oklara samband, bland annat gentemot sektorsspecifik datalagstiftning, för att skapa en mer förutsägbar sektorsövergripande ram.

Kommissionen kommer även att modernisera den digitala lagstiftningen och dataskyddet³¹. Riktade justeringar kan underlätta efterlevnaden och stärka tillämpningen genom att stödja utvecklingen av robusta och tillförlitliga innovationer.

Dataförmedling har blivit ett växande problem, eftersom vissa företag samlar in, sammanställer och utbyter personuppgifter utan den enskildes kännedom, samtycke eller kontroll. Sådana oseriösa affärsmetoder undergräver de grundläggande integritetsprinciperna i dataskyddslagstiftningen, snedvrider konkurrensen och urholkar allmänhetens förtroende för digitala marknader. Tillämpningen av de befintliga reglerna måste förstärkas. Kommissionen kommer att bedöma om det behövs ytterligare skyddsåtgärder för att begränsa metoderna, öka insynen i datahandeln och säkerställa att enskilda personer och företag kan lita på hur data inhämtas och utbyts i hela unionen.

iii. Efterlevnad med ett klick

I dag lägger företagen mycket tid och pengar på att efterleva lagstiftningen. Uppgifter som redan är digitala måste ofta formateras om och skickas in på nytt till flera olika myndigheter, där de sedan kontrolleras manuellt. Detta dubbelarbete leder till en fragmenterad tillsyn och tar resurser från innovation.

Förutom att förenkla reglerna investerar EU i teknik för att automatisera efterlevnaden. Horisont Europa och programmet för ett digitalt Europa ger stöd till gemensamma datamodeller, interoperabilitetsramar och automatiserade analyser. Flera pilotprojekt har redan visat hur automatiserade efterlevnadskontroller i realtid kan fungera i praktiken. Det digitala produktpass som införts i produktlagstiftningen är ett tidigt exempel på detta tillvägagångssätt.

Med dessa erfarenheter som grund skulle ”efterlevnad med ett klick” göra lagstadgade krav maskinverifierbara och omvandla företagsdata till standardiserade digitala intyg om överensstämmelse på samma sätt som det digitala produktpasset möjliggör automatisk produktöverensstämmelse.

Efterlevnad med ett klick skulle fungera särskilt väl på områden som cybersäkerhet, där företagen ställs inför krav enligt NIS2-direktivet³², cyberresiliensförordningen³³ och andra regelverk.

Förordningen om en **europaisk företagsplånbok** kommer att vara en viktig möjliggörande faktor för denna strategi. Den kommer att lägga grunden för en tillförlitlig och interoperabel digital miljö för lagring, hantering och delning av verifierbara autentiseringsuppgifter, inklusive intyg om överensstämmelse. Företag skulle kunna använda den **europaiska**

³¹ Kommissionens arbetsprogram [EUR-Lex – 52025DC0870 – SV – EUR-Lex](#).

³² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2022/2555 av den 14 december 2022 om åtgärder för en hög gemensam cybersäkerhetsnivå i hela unionen, om ändring av förordning (EU) nr 910/2014 och direktiv (EU) 2018/1972 och om upphävande av direktiv (EU) 2016/1148 (NIS 2-direktivet), EUT L 333, 27.12.2022, s. 80.

³³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/2847 av den 23 oktober 2024 om övergripande cybersäkerhetskrav för produkter med digitala element och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013 och (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2020/1828 (cyberresiliensförordningen), EUT L, 2024/2847, 20.11.2024.

företagsplånboken för att identifiera sig digitalt, identifiera och validera användare av ekosystemet och visa att de uppfyller olika EU-regler genom att lämna in intyg om överensstämmelse. Samtidigt får de offentliga myndigheterna omedelbar tillgång till säker och validerad information. Med tiden kommer den **europiska företagsplånboken** att fungera som en gemensam infrastruktur till stöd för administrativa processer som licensiering, offentlig upphandling och tillgång till finansiering genom sömlös digital samverkan mellan företag och myndigheter på hela den inre marknaden.

Att fastställa vem som bär ansvaret vid fel, felaktig användning och systemfel (företaget, certifieringsföretaget eller tillsynsmyndigheten) kommer att vara avgörande för att säkerställa förtroende och rättssäkerhet. Kommissionen kommer därför att undersöka dessa frågor i ett kommande offentligt samråd för att bedöma möjligheterna och vilka skyddsåtgärder som krävs för att bygga upp ett tillförlitligt och kontrollerbart ekosystem för automatiserad efterlevnad.

Förutom att minska kostnaderna för små och medelstora företag och midcapföretag skulle ett sådant system även ge beslutsfattare insikter om hur reglerna fungerar i praktiken och därmed stärka den evidensbaserade lagstiftningen. Efterlevnad med ett klick skulle kunna bli en hörnsten i EU:s agenda för digital förenkling och bidra till konkurrenskraften genom krav på förtroende och ansvarsskyldighet.

iv. Hjälpa företagen att uppfylla kraven i dataförordningen

Dataförordningen utgör den viktigaste uppsättningen av regler för användning och utbyte av data. För att säkerställa att företag, särskilt små och medelstora företag och små midcapföretag, kan utnyttja sin potential till fullo och fokusera på innovation snarare än byråkrati, har kommissionen redan utfärdat ett dokument med vanliga frågor³⁴ och en vägledning om fordonsdata³⁵. Dessa kommer efterhand att kompletteras med ett bredare paket med stödåtgärder.

De omedelbara åtgärderna omfattar

- standardavtalsvillkor för datadelning för att minska den rättsliga komplexiteten, sänka transaktionskostnaderna och ge företagen trygghet när de ingår nya partnerskap,
- standardavtalsklausuler för molntjänster för att göra övergången enklare och avtalen rättvisare, vilket bidrar till konkurrens och innovation på den europeiska molnmarknaden.

Ytterligare åtgärder, som ska fasas in efterhand, kommer att omfatta

- riktlinjer om rimlig ersättning för att klargöra vad som kan tas ut för datadelning, i syfte att skapa rättssäkerhet för både datahållare och datamottagare (första kvartalet 2026),

³⁴ Europeiska kommissionen, Vanliga frågor om dataförordningen, version 1.3, Bryssel den 12 september 2025, tillgänglig på: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sv/library/commission-publishes-frequently-asked-questions-about-data-act> (hämtat den 27 oktober 2025).

³⁵ Europeiska kommissionen, Vägledning om fordonsdata, som åtföljer förordning (EU) 2023/2854 (dataförordningen), C(2025) 6119 final, Bryssel, 12.9.2025.

- en ny vägledning om utvalda definitioner i dataförordningen (första kvartalet 2026),
- en hjälpcentral till dataförordningen för att ge direkt stöd till företag som har konkreta frågor om hur de nya reglerna ska tillämpas, med prioritering av små och medelstora företag för att se till att deras frågor behandlas snabbt och med särskild uppmärksamhet (fjärde kvartalet 2025).

Sammantaget kommer dessa åtgärder att göra dataförordningen mer lättåtkomlig, minska de onödiga kostnaderna och ge företagen den tydlighet och den trygghet de behöver för att kunna utnyttja de nya möjligheterna i EU:s dataekonomi. Kommissionen kommer att noga övervaka användningen av avtalsverktygen, särskilt standardavtalsvillkoren och standardavtalsklausulerna, och se över, komplettera eller anpassa dem efter behov i takt med den internationella utvecklingen av datadelning.

Kommissionen kommer att sträva efter synergieffekter mellan gemenskapen för offentliga upphandlare och de europeiska dataområdena för att öka effektiviteten i den offentliga sektorn, med utgångspunkt i den plan som upprättats mellan det europeiska hälsodataområdet och arbetsgruppen för effektivare hälso- och sjukvård (Big Buyers Working Group on Healthcare Efficiency)³⁶.

Flaggskeppsåtgärder

- Förslag om att **konsolidera datalagstiftningen** (fjärde kvartalet 2025).
- Förslag om att **uppdatera reglerna för integritet och elektronisk kommunikation** avseende kakor och liknande teknik (fjärde kvartalet 2025).
- Förslag till **riktade anpassningar av den allmänna dataskyddsförordningen** (fjärde kvartalet 2025).
- Införande av ett **initiativ för efterlevnad med ett klick** (från och med fjärde kvartalet 2025).
- Införande av stödåtgärder för genomförandet av dataförordningen (från och med fjärde kvartalet 2025).

Pelare III: Skydda EU:s datasuveränitet genom en strategisk internationell datapolitik

Datasuveränitet är själva kärnan i EU:s digitala framtid. Det innebär att EU måste behålla kontrollen över hur data inhämtas, används och skyddas – både inom sitt eget territorium och utomlands. Suveränitet kräver öppenhet mot betrodda partnerländer, även vid utbyte av uppgifter över gränserna, på villkor som är rättvisa, säkra och förenliga med EU:s värderingar och intressen. En situation där utländska aktörer har obehindrat tillträde till EU:s marknad medan de europeiska företagen möter obefogade hinder utomlands är inte hållbar i längden.

Att skydda suveräniteten innebär även att skydda EU:s motståndskraft. Cyberattacker, teknickläckage, övervakning och tvingande beroenden gör att kritiska data utsätts för risker. EU

³⁶[Can the European Health Data Space enable better procurement? – Big Buyers are investigating | Public Buyers Community.](#)

måste säkerställa tillgången till och skyddet av känsliga dataset för att förhindra att de missbrukas eller utnyttjas, särskilt av aktörer utanför EU.

För detta ändamål kommer kommissionen att följa en strategi som kombinerar öppenhet med styrka, bland annat genom att göra rättvisa villkor för dataåtkomst och gränsöverskridande överföring till en pelare för digital handel, skydda känsliga data som inte är personuppgifter genom tydliga skyddsåtgärder och fördjupa samarbetet med betrodda partnerländer. Kommissionen kommer även att arbeta för att utforma globala styrningsmodeller som återspeglar EU:s intressen och värderingar och förhindrar fragmentering i konkurrerande områden. Denna strategi kommer att komplettera den långvariga EU-strategi för säkra flöden av personuppgifter som utvecklats genom EU:s regelverk om dataskydd.

I en opinionsundersökning uttryckte 75 % av deltagarna stöd till en mer bestämd EU-strategi för internationella flöden av icke-personuppgifter.

Samtidigt som EU har byggt upp en robust rättslig ram och främjat ”fria dataflöden med förtroende” mellan länderna riskerar nya omotiverade datalokaliseringskrav, exportkontroller och diskriminerande regler utomlands att undergräva suveräniteten. Kommissionen kommer därför att agera mer bestämt för att försvara EU:s intressen och unionens oberoende i fråga om reglering genom proportionella åtgärder om öppenheten missbrukas eller sårbarheter används som vapen.

i. Rättvisa gränsöverskridande dataflöden och skyddsåtgärder för känsliga EU-data som inte är personuppgifter

Kommissionen kommer att införliva rättvisa villkor och effektiv kontroll av gränsöverskridande dataflöden i den internationella digitala handeln. Strukturerade utbyten, till exempel inom ramen för EU:s digitala partnerskap och dialoger, kommer att inriktas på befintliga obalanser i fall där data från EU sprids utomlands utan lämpliga skyddsåtgärder.

Om bristerna kvarstår kommer kommissionen, på grundval av objektiva kriterier, att vidta proportionella åtgärder med full respekt för unionens internationella åtaganden. Riktlinjer kommer att utfärdas under andra kvartalet 2026 för att bedöma tredjeländers behandling av EU-enheter, och en verktygslåda mot dataläckage kommer att tas fram under första kvartalet 2026 för att hantera lokaliseringskrav, utestängning från marknaden, otillräckliga skyddsåtgärder eller annan omotiverad behandling. Denna verktygslåda kan bygga på eller inspireras av instrument som förordningen om handelstillsyn³⁷, instrumentet mot tvång³⁸ och ekonomiska säkerhetsöverväganden, beroende på vad som är tillämpligt, och kommer att vara inriktad på teknik och bästa praxis för att stärka EU:s motståndskraft. Om strukturella snedvridningar eller ihållande diskriminerande förfaranden lämnas utan åtgärd kommer

³⁷ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 654/2014 av den 15 maj 2014 om utövande av unionens rättigheter vid tillämpning och genomdrivande av internationella handelsregler och om ändring av rådets förordning (EG) nr 3286/94, EUT L 189, 27.6.2014, s. 50.

³⁸ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2675 av den 22 november 2023 om skydd av unionen och dess medlemsstater mot ekonomiskt tvång från tredjeländer (instrumentet mot tvång), EUT L, 2023/2675, 7.12.2023.

kommissionen vid behov att överväga ytterligare åtgärder för att säkerställa rättvisa villkor för tillgång till och användning av data.

Samtidigt kommer kommissionen att skydda känsliga EU-data som inte är personuppgifter på ett bättre sätt som ett komplement till det skydd av personuppgifter som garanteras genom den allmänna dataskyddsförordningen och besluten om adekvat skyddsnivå. I samarbete med berörda parter, och med hänsyn till resultaten av djupgående riskbedömningar, kommer kommissionen att anta ett första paket med riktade åtgärder före tredje kvartalet 2026.

ii. Kopplingar mellan ekosystemen för datadelning i EU och likasinnade tredjeländer

EU:s rättsliga ram för dataskydd, it-säkerhet, tillsyn och rättslig prövning är en tillförlitlig grund för utländska datahållare. Kommissionen kommer att främja säkra, enhetliga och interoperabla kopplingar mellan EU:s och likasinnade partnerländers dataekosystem för att locka fler dataflöden till EU.

De planerade åtgärderna omfattar i) stödtjänster och infrastruktur, däribland gemensamma europeiska dataområden, för att möjliggöra sömlös delning över gränserna, ii) standardavtalsklausuler och andra verktyg för att hjälpa företag att säkerställa lagliga utbyten, iii) och åtaganden om gränsöverskridande datadelning i bilaterala och plurilaterala internationella avtal.

För att stärka enhetligheten och interoperabiliteten kommer kommissionen att främja den europeiska ramen för tillförlitliga data i internationella dialoger och nätverket för digitala partnerskap. Den kommer även att utreda möjligheten att införa en förtroendemärkning för att stärka samarbetet med myndigheter och företag utomlands, eventuellt med koppling till mognadsmodellen för dataområden – en standardiserad ram som utformats för att bedöma kapaciteten hos initiativ för dataområden.

iii. Stärka EU:s röst i den globala dataförvaltningen

Konkurrerande modeller för dataförvaltning leder till en fragmentering av den globala marknaden. Kommissionen kommer att intensifiera arbetet med att främja EU:s strategier internationellt, särskilt inom de framväxande ramarna, och stärka koalitioner med likasinnade partnerländer.

Senast 2026 kommer kommissionen och Europeiska utrikestjänsten, i linje med den internationella digitala strategin³⁹, att fördjupa och sammanlänka de digitala partnerskapen om dataförvaltning för att anpassa dem till partnerländer som delar gemensamma mål samt vidareutveckla de digitala handelsavtalen och kapitlen om digital handel i konventionella handelsavtal. Kommissionen kommer att fortsätta att delta aktivt i forum som G7, G20, OECD

³⁹ Europeiska kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, *Gemensamt meddelande till Europaparlamentet och rådet – En internationell digital strategi för Europeiska unionen*, JOIN(2025) 140 final, Bryssel, 5.6.2025.

och FN med hjälp av OECD:s förklaring om myndigheters tillgång till personuppgifter och andra instrument.

Särskild uppmärksamhet kommer att ägnas åt att främja EU:s strategier och ömsesidigt fördelaktiga samarbeten med kandidatländer, potentiella kandidatländer och de närmaste grannländerna. EU kommer även att samarbeta med partnerländerna för att undersöka möjligheten att inrätta en gemensam plattform för vissa offentliga uppgifter av högt värde (t.ex. kulturarv) och att införa tillförlitliga arrangemang för känsliga dataflöden, offentlig tillgång och sektorsspecifika regler.

Flaggskeppsåtgärder

- Utfärda riktlinjer för att bedöma den rättvisa behandlingen av EU-data utomlands (andra kvartalet 2026).
- Skapa en verktygslåda för att motverka omotiverad lokalisering, utestängning, svaga skyddsåtgärder och dataläckage (andra kvartalet 2026) samt anta åtgärder för att skydda känsliga icke-personuppgifter (tredje kvartalet 2026).

5. Strategin för en europeisk dataunion: frigöra data för AI

För att säkerställa konkurrenskraften i AI-åldern kommer dataunionens strategi att gå från att fastställa regler till att ge resultat. Med utgångspunkt i de grunder som har funnits sedan 2020 syftar strategin till att ta itu med databrist, regleringskomplexitet och global konkurrens.

Europeiska datainnovationsstyrelsen kommer att förbli det centrala styrningsforumet efter att ha reformerats för djupare tekniska diskussioner och strategiska dialoger med medlemsstaterna och industrin. Parallellt med detta kommer alliansen för AI-tillämpningar att bli den huvudsakliga kanalen för återkoppling mellan sektorerna, vilket säkerställer att företag, forskare och offentliga aktörer bidrar till genomförandet. AI-observatoriet kommer att spåra nya utvecklingstrender och omsätta dem i politiska insikter.

Riktade åtgärder kommer att öka mängden data av hög kvalitet, förenkla regelverket och stärka EU:s roll i de globala dataflödena. För små och medelstora företag och innovatörer kommer detta att innebära lägre efterlevnadskostnader, enklare tillgång till data och en mer gynnsam internationell miljö.

Bara det som mäts blir gjort. Därför har kommissionen aviserat en färdplan för den inre marknaden för att öka takten och påskynda processerna. Strategin för en dataunion kan bidra till färdplanen genom att hjälpa beslutsfattare och näringsidkare, särskilt små och medelstora företag, att undanröja hinder och fullborda den inre marknaden för data.

Tillsammans med strategin för AI-tillämpningar säkerställer strategin för en dataunion att grundstenarna i EU:s dataregler driver utvecklingen, införandet och användningen av AI inom alla sektorer.

Den långsiktiga visionen är tydlig: en suverän europeisk dataekonomi med säkra och tillförlitliga dataflöden som driver utvecklingen av AI, stimulerar innovation och stärker konkurrenskraften.